

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Республіка Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

III Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

10 квітня 2018 року

**Харків
2018**

разом з батьками, розвинути і закріпити початкова школа в процесі навчання та виховання молодших школярів.

Отже, цінність – це дещо позитивне, з точки зору духовних потреб людини і дитини зокрема. Цінності не тільки і не стільки задовольняють потреби людини, а значною мірою відтворюють саму людину. Моральні цінності тяжіють до духовної сфери життя людини. Найвищою цінністю в моральному, емоційно-чуттєвому плані є добро, яке відображає абсолютне, досконале. Морально-ціннісні орієнтації визначають міру людяності. Вони починають проявлятися з усвідомленням особистості обов'язку з власного рішення поступатися своїми інтересами заради іншої людини. Ціннісні орієнтири молодших школярів формуються й утверджуються як ставлення їх до оточуючого середовища, до предметного світу, а головне – до світу людського і до самих себе в цьому світі.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості. *Педагогіка і психологія*. 1997. № 1. С. 124–129.
2. Леонтьев Д. А. От социальных ценностей к личностным: социогенез и феноменология ценностей в регуляции деятельности. *Вестник МГУ. Сер. 14. Психология*. 1996. № 4. С. 35–44.
3. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу. *Твори* : у 7 т. Київ : Рад. школа, 1987. Т. 5. С. 9–97.

Іван ПРОКОПЕНКО

СТАРІ ВЧИТЕЛІ Й НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

У тезах підкреслюється доцільність нової стратегії освіти і виховання як запоруки формування основ майбутнього розвитку України. Доводиться єдність освіти і виховання як інтегрованого процесу, констатується на особливі ролі принципу історичної і соціальної пам'яті. Визначається місце видатного філософа, педагога Г. С. Сковороди, його поглядів та ідей у системі формування особистості вчителя для нової школи.

Ключові слова: нова школа, вчитель, Г. С. Сковорода, компетентісний підхід.

The feasibility of a new strategy of education as a pledge of formation of foundations for future development of Ukraine has been emphasized in the paper. The unity of education and upbringing as an integrated process has been proved. The peculiar role of the principle of historical and social memory has been stated. The significance of an outstanding philosopher and pedagogue H. S. Skovoroda, his views and ideas in the system of formation of teacher's personality for a new school has been revealed.

Key words: new school, teacher, H. S. Skovoroda, competence approach.

В умовах сучасного етапу розвитку України, викликів і загроз, що його супроводжують, визначення нової стратегії освіти і виховання є запорукою формування основ майбутнього розвитку держави в цілому [1].

Виходячи із положення, що освіта в Україні є основоположною галуззю, а її ефективність залежить від втілення у життя трьох основних завдань: формування

громадянина, формування патріота, формування професіонала – основними напрямками виховання стає громадянське, патріотичне та професійне.

Освіта і виховання – єдиний, інтегрований процес, а тому недопустимими є будь-які «викривлення», відсутність системності, відірваність від історичних і національних традицій, які негативно позначаються на розвитку української державності, українського суспільства та формуванні української політичної нації, і врешті не дають досягти мети: сформувати високоосвіченого українця – громадянина і патріота.

Виховання в сучасних умовах спирається на основоположні загальнолюдські і загальнопедагогічні принципи: природовідповідності, гуманізму, дитиноцентризму, мультикультурності та інші. Водночас виховання стає дієвим й ефективним лише тоді, коли у свою чергу спирається на притаманні саме вихованню принципи і методи, що відображають його специфіку. Серед цих останніх ми окремо наголошуємо на принципі історичної та соціальної пам'яті й міжпоколінної толерантності, авторитету і власного прикладу вихователя.

Приємно констатувати, що ці та багато інших вихідних положень, які широко використовуються на сучасному етапі модернізації освіти і виховання, давно й успішно використовувалися нашими попередниками. Переслідуючи, наприклад, мету виховання у сучасної молоді рис добропорядності, доброчесності, потрібно мати на увазі, що ефективним засобом є врахування історико-ретроспективних процесів формування таких якостей. Досвід попередників свідчить, що саме вклад батьків і учителя був переважаючим.

Формування компетентностей школяра, виписаних і в Законі «Про освіту», і в Концепції нової української школи не викликають зауважень, але без урахування того, що і нині, як було і раніше, батьки та вчителі залишаються основними дійовими особами освітньо-виховного процесу з формування визначених компетенцій, їхня реалізація не досягне мети [1; 3].

І саме тут багато чого ми можемо запозичити із педагогічних поглядів і досвіду видатних просвітителів та педагогів минулого. Особливо нам, науковцям Сковородинівського університету, сам Бог дарує Сковородинівську спадщину і Сковородинівську традицію. Не використати їх просто гріх.

Г. С. Сковорода – не просто видатний син України, а й автор багатьох праць, присвячених питанням філософії освіти, теорії навчання і виховання, шляхам підвищення їхньої ефективності. Працюючи у Харківському колегіумі, він вчинив по справжньому громадянський подвиг, наслідком якого стало запровадження «світської» професійної освіти у духовному закладі. Саме він спонукав першого губернатора Сдобідсько-Української губернії, заснованої у 1764 році, Євдокима Щербініна клопотати про відкриття додаткових класів (по-сучасному – окремих напрямів світської освіти). У 1766 році імператрицею таке рішення було прийняте, а згодом розпочата і фактична підготовка професіоналів за напрямками: інженерія, землеробство, геодезія, будівництво, архітектура, фортифікація, мистецтво, поезія, мови. Це все було вперше в Україні. Саме для цих студентів Г. С. Сковорода підготував курс «Вхідні двері до доброго християнського життя. Для благородних юнаків Слобожанщини» [2, с. 213–230].

Ця робота не втратила своєї актуальності й для сучасної вищої школи. Було б доцільним і сьогодні читати для всіх першокурсників курс катехізису, адаптований до сучасних потреб забезпечення якості та ефективності навчання і виховання.

При запровадженні світського навчання Г. С. Сковорода наголошував на сприйнятті світу як єдності двох натур: видимої і невидимої. Остання, на його думку, пронизує і тримає усе твориво. Ми, наприклад, наголошував Григорій Савич, бачимо людське тіло, але розуму, що пронизує і тримає його, не видно.

Шкода, що ми не хочемо дослухатися до її («невидимої натури») і поради, – хто через брак слуху, а переважно через нашу нещасну впертість, що походить від кепського виховання. Ті, хто дослуховувався до цього вічного голосу, були премудрими людьми і в древності їх іменували пророками.

Слідуючи Божій Премудрості, викладеній у названій праці-декалозі Г. С. Сковороди, або десяти Заповідях Божих, легко сформулювати або визначити ступені оволодіння кращими рисами вихованої молоді людини. Під впливом усвідомлення їх людина стає здатною до справжньої доброчесності, самовідданості й навіть подвигу.

Не менш важливими ці погляди є для процесу забезпечення компетентностей виховного характеру, пов'язаних із формуванням громадянина і патріота незалежної України. Фактично кожний твір, навіть кожний вислів Г. С. Сковороди, несе велике навчально-виховне навантаження. Для прикладу посилаємося на теоретичні та практичні висновки і прийоми, викладені у притчі «Вдячний Еродій» [2, с. 893–919]. Відомо, що у своїх творах Г. С. Сковорода допускається символів. У цій роботі образ Еродія (чорногуза) не випадковий. Він сам, по-перше, глибоко симпатизував цьому птахові, а по-друге, Еродій – птах особливий. Він ніколи не залишає своїх батьків і демонструє поведінку безмежної їм вдячності. У реальному житті Григорій Савич постійно наставляв своїх учнів на потребі проектувати своє життя на благодійні вчинки. Сама ж ефективність навчання і виховання, на його думку, повинна проявлятися у наступних вчинках учня. Підтвердженням високої ефективності його методик є те, що всі його учні демонстрували високий рівень освіченості і виховання й досягли успіхів у своєму особистому житті.

У педагогічних порадах він застерігав учнів від надміру (перенавантаження) і часто нагадував, що все потрібне не важке. Важке тільки непотрібне.

Щоб, наприклад, оволодіти багатьма мовами, а це, на його думку, – норма, і не зашкодити здоров'ю, потрібно дотримуватися помірності, тобто працювати помірно, щоденно, системно. Його власний приклад свідчить про високу ефективність такого педагогічного підходу і пропонування технологій.

Сьогодні це актуально, бо якісне володіння багатьма мовами, формування вчинків добродійності і доброчесності, родинного вирішення міжпоколінних протиріч – запорука високої якості освіти і виховання.

Саме тому ми і пропонуємо у розвитку сучасної української школи знаходити місце педагогічним прийомам «старого» вчителя – Г. С. Сковороди та цілої плеяди наших видатних попередників – філософів і педагогів.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017. № 2145-VII. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Григорій Сковорода. Повна академічна збірка творів / за ред. проф. Ушкалова Л. В. Харків–Едмонтон–Торонто : Майдан; Вид-во Канадського Ін-ту Українських Студій, 2011. 1400 с.
3. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://goo.gl/74ByYv>.

Наталія РОМАНЕНКО, Тетяна КАСЬКЕВИЧ

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ДОМАШНІХ ЗАВДАНЬ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У тезах актуалізовано проблему необхідності здійснення диференційованого підходу при виконанні домашніх завдань в навчальному процесі початкової школи. На основі практичного педагогічного досвіду сформульовано рекомендації щодо методики планування домашніх завдань як одного з видів самостійної роботи учнів.

Ключові слова: *початкова школа, навчальний процес, диференційоване навчання, самостійна робота, домашнє завдання.*

This article depicts the problem of the necessity of implementing a differentiated approach to homework in educational process of primary school. On the basis of practical pedagogical experience, the recommendations on the methodology of planning homework as one of the types of students' independent work have been given.

Key words: *elementary school, educational process, differentiated learning, independent work, homework.*

Основною метою початкової освіти є гармонійний розвиток дитини, що відповідає віковим та індивідуальним психофізіологічним особливостям та потребам, виховання загальнолюдських цінностей, підтримка оптимізму, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Проект Стандарту початкової освіти базується на таких принципах, як розвиток особистості та радість пізнання. Важливим у педагогічній діяльності вчителя початкових класів є формування самостійності та незалежного мислення у школярів. При цьому підтримка вчителя має сприяти розвитку впевненості та самоповаги учнів. Використання в навчальному процесі дослідницької та проектної діяльності, обмеження обсягу домашніх завдань, збільшення часу на творчість та рухову активність учнів приносить радість до навчання та пізнання.

Особливий вид самостійної роботи – домашнє завдання. Даний вид роботи особливо потребує створення необхідних умов для успішного виконання, оскільки проводиться не під безпосереднім керівництвом вчителя. Жоден досконало підготовлений та проведений урок не в змозі забезпечити формування навичок самостійної роботи школяра. Ці навички можливо сформувати при правильній

Ван Сяофей	139
Сучасна модернізація шкільної фізичної культури КНР	
Горбачова Інесса	142
Професійна мобільність учителя з позиції компетентнісного підходу	
Довженко Тетяна	145
Взаємодія сім'ї та школи на засадах соціального партнерства	
Жозе да Коста Ганна	148
Спільна робота учня та вчителя в умовах реформи системи освіти в основній школі	
Калашнікова Любов, Петрова Вероніка	151
Проблема підвищення усвідомленості знань школярів	
Лазарєва Олена, Лазарєва Катерина	154
Діагностично-оцінювальний компонент технології формування у школярів умінь ставити пізнавальні запитання	
Мешко Галина, Мешко Олександр	157
Формування психічного здоров'я учнів як психолого-педагогічна проблема	
Могорита Віктор	161
Дидактичні можливості сучасного шкільного підручника історії у формуванні інформаційної компетентності учнів	
Подчерняєва Наталія	164
Формування культури міжнаціонального спілкування старшокласників в умовах сучасних викликів	
Поліщук Ольга	167
Особливості формування системи морально-ціннісних орієнтацій у молодших школярів	
Прокопенко Іван	170
Старі вчителі й Нова українська школа	
Романенко Наталія, Каськевич Тетяна	173
Актуальність здійснення диференціації домашніх завдань у початковій школі	
Сарнавський Микола	176
Шахи як вид настільної інтелектуальної гри	
Твердохліб Ганна	180
Диверсифікація форм методичної роботи з педагогічними працівниками закладів середньої освіти на диференційованій основі	
Чжоу Чженьюй	183
Шкільний хор як засіб реалізації морального виховання школярів КНР	

СЕКЦІЯ V

ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ДИДАКТИКА, ВИХОВАННЯ, УПРАВЛІННЯ

Безносюк Олександр	187
Якість освіти в європейській та світовій системах підготовки фахівців	